

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2014–2020 m. ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginė programa“

(COM(2014) 332 final)

(2015/C 230/13)

Pranešėjas: Carlos Manuel TRINDADE

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. birželio 6 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2014–2020 m. ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginė programa“

COM(2014) 332 final.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2014 m. lapkričio 20 d. priėmė savo nuomonę.

503-iojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2014 m. gruodžio 10–11 d. (2014 m. gruodžio 11 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 189 nariams balsavus už, 23 – prieš ir 20 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina tai, kad ES turi išsamią, ekonominiu ir socialiniu požiūriais puikiai parengtą programą, kuri papildyta daugiamete Europos strategija, priimta valstybėse narėse atsižvelgiant į jų nacionalines aplinkybes. Vis dėlto EESRK mano, kad yra dar nemažai sunkumų, spragų ir naujų iššūkių, kuriuos reikia išspręsti.

1.2. EESRK palankiai vertina Komisijos ketinimą daugiau dėmesio skirti prevencijai, teisės aktų supaprastinimui (nekeliant pavojaus esamiems apsaugos lygiams) ir deramam šių taisyklių laikymuisi. Strategija turi užtikrinti aukšto apsaugos lygio ir įmonių administracinės naštos pusiausvyrą.

1.3. EESRK džiaugiasi, kad Komisija didelį dėmesį skiria MVĮ, naudodamasi IRT jas konsultuoja, teikia joms informaciją ir gaires, bei stiprina valstybės tarnybų paramos MVĮ koordinavimą.

1.4. EESRK laikosi nuomonės, kad būtina užtikrinti geresnį darbo inspektorių mokymą ir jų rengti daugiau, kadangi beveik pusėje valstybių narių nėra net minimalaus, TDO rekomenduojamo jų skaičiaus (t. y. 10 000 darbuotojų tenka 1 inspektorius).

1.5. Atsižvelgiant į būtinybę puoselėti prevencijos kultūrą tarp jaunų žmonių, jaunų specialistų, stažuotojų ir pameistrių, EESRK rekomenduoja Komisijai priimti priemonių, kurios jiems padėtų gauti informaciją ir tinkamą praktinį mokymą.

1.6. EESRK taip pat supranta investicijų į prevenciją vaidmenį ir pritaria, kad investuoti turi ne tik įmonės, bet ir valstybės narės. Komitetas ragina įmones ir valstybes nars investuoti daugiau ir užtikrinti darbuotojų dalyvavimą.

1.7. EESRK pabrėžia, kad ES susiduriama su sunkumais duomenų srityje, ir ragina Komisiją skubiai surinkti statistinius duomenis ir rodiklius, kurie visų pirma atspindėtų darbuotojų lytį ir profesinę veiklą. Profesinių ligų sąrašas, įskaitant nelaimingus atsitikimus darbe, ir pranešimų bei statistinės analizės taisyklės turės būti reglamentuojami ir skelbiami ES lygmeniu. Komitetas mano, kad reikia stiprinti ir viešinti specializuotų agentūrų darbą, taip pat informacijos ir geriausios praktikos sklaidą, kadangi tai padėtų stiprinti prevencijos kultūrą. Jis taip pat laikosi nuomonės, kad būtina išsamiau tirti naujas rizikas ir remiantis šiais tyrimais parengti atitinkamas (teisėkūros ar kitas) priemones.

1.8. EESRK mano, kad darbuotojų ir visų socialinių partnerių dalyvavimas visais lygmenimis ir darbo vietoje turi lemiamos reikšmės šios strategijos įgyvendinimui. Jis ragina Komisiją aktyviau diskutuoti ir konsultuotis su socialiniais partneriais ir parengti bendrų veiksmų. Valstybės narės turėtų skatinti socialinį dialogą ir kolektyvines sutartis.

1.9. EESRK kritiškai vertina tai, kad nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų srityje Komisija Europos lygmeniu neužsibrėžia jokio kiekybinio tikslo ir rekomenduoja valstybėms narėms šį kiekybinį įvertinimą įtraukti į savo nacionalines strategijas.

2. Sveikatos ir saugos darbe reikšmė

2.1. Sveikatos ir saugos darbe strateginė reikšmė Europoje įtvirtinta Sutartimi dėl Europos Sąjungos veikimo, konkrečiai 151 ir 153 straipsniuose, visų pirma siekiant suderinti pažangą darbo sąlygų srityje.

2.2. Nors neseniai atliktos Eurobarometro apklausos duomenimis didžioji dauguma žmonių (85 %) yra patenkinti sveikatos apsauga ir sauga savo darbo vietoje, o 77 % teigia, kad gauna informacijos šiais klausimais darbo vietoje ir (arba) dalyvauja susijusiose mokymo programose, sveikatos ir saugos darbe padėti ES galima gerinti; iš tiesų dabartinė padėtis kelia didelį susirūpinimą: ES kiekvienais metais daugiau kaip 4 000 darbuotojų miršta dėl nelaimingų atsitikimų darbe, o daugiau nei 3 mln. darbuotojų yra sunkių nelaimingų atsitikimų darbe, dėl kurių neatvyksta į darbą ilgiau kaip tris dienas, aukos. Maždaug vienas darbuotojas iš keturių mano, kad dėl dirbamo darbo jo sveikatai ir saugai gresia pavojus, arba kad jo darbas iš esmės kenkia sveikatai. Manoma, kad Vokietijoje dėl 460 mln. nedarbo dėl ligos dienų per metus darbo našumas sumažėjo 3,1 % BVP, o 2010–2011 finansiniais metais Jungtinės Karalystės biudžetui tai kainavo 2 381 mln. svarų sterlingų.

2.3. Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) duomenimis, 2008 m. ES 160 000 žmonių susirgo mirtinomis su darbu susijusiomis ligomis, iš jų beveik 96 000 atvejų pagrindinė mirties priežastis buvo vėžys. Manoma, kad Europoje dėl nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos kas tris su puse minutės miršta žmogus. Vis dėlto Europa toliau pirmauja sveikatos ir saugos darbe srityje.

2.4. Sveikatos ir saugos darbe sąnaudos turi būti laikomos ne tik išlaidomis, bet ir investicijomis. Beje, Komisija komunikate teigia, kad remiantis naujais įverčiais, investicijos šioje srityje gali padėti pasiekti aukštus gražos rodiklius, kurių vidurkis yra lygus 2,2 ir kurie svyruoja nuo 1,29 iki 2,89. Antra vertus, reikėtų pabrėžti, kad nesant gerų darbo sąlygų, įmonės patiria daugiau sąnaudų, be to, kai kuriose šalyse draudimo įmokos santykinai yra mažesnės toms įmonėms, kuriose neįvyksta nelaimingų atsitikimų darbe.

2.5. Nepaisant 2007–2012 m. Europos strategijos dėl sveikatos ir saugos darbe⁽¹⁾ sėkmingumo Europos taisyklių aiškinimo ar aktyvesnio valstybių narių dalyvavimo požiūriu, tikslas sumažinti sergamumą profesinėmis ligomis nebuvo pasiektas ir dar yra didžiulių spragų MVĮ lygmeniu, kadangi jos susiduria su dideliais sunkumais įgyvendindamos norminius reikalavimus, nes neturi pakankamų finansinių išteklių ir techninių bei žmogiškųjų pajėgumų. Prie neigiamų aspektų galima priskirti prevencijos trūkumą profesinių ir su darbu susijusių ligų srityje, statistinių duomenų ir stebėsenos stygių, nepakankamą sveikatos ir saugos darbe bei aplinkosaugos ir cheminių medžiagų tarpusavio sąveiką ir menką socialinių partnerių dalyvavimą. Dar mažiau duomenų turime apie darbuotojų sveikatą ir saugą tuose sektoriuose, kuriuose paplitęs nedeklaruojamas ir netipinis darbas (ypač tam tikrose žemės ūkio srityse ir kai kuriuose pramonės ir paslaugų sektoriuose), nuotolinis darbas, savarankiškas darbas ir namų ūkio paslaugos.

2.6. Reikia pažymėti, kad pastaraisiais metais nelaimingų atsitikimų darbe Europoje sumažėjo iš dalies galbūt dėl to, kad sumažėjo darbo vietų pavojingiausiuose sektoriuose, kadangi visose valstybėse narėse labai sumažintas finansavimas sveikatai ir saugai darbe, visų pirma teisės aktų, patikrinimų ir prevencijos srityse.

2.7. EESRK pritaria, kad būtina išanalizuoti pagrindinius ES išskylančius uždavinius ir ragina Komisiją nustatyti griežtą politiką ir priemones šiems uždaviniams išspręsti: pagerinti valstybių narių įgyvendinimo rezultatus didinant labai mažų ir mažų įmonių gebėjimą įdiegti veiksmingas ir efektyvias rizikos prevencijos priemones; gerinti su darbu susijusių ligų prevenciją šalinant esamą, naują ir atsirandančią riziką; rasti nuoseklų ir veiksmingą demografinių pokyčių problemos sprendimą.

⁽¹⁾ 2007–2011 m. ES užregistruota 27,9 % mažiau nelaimingų atsitikimų, dėl kurių neatvykstama į darbą ilgiau negu tris dienas.

2.8. Jeigu valstybėms narėms dedant bendras pastangas sumažės profesinių ligų ir nelaimingų atsitikimų darbe skaičius, jos kartu apsaugos ir investicijas į žmogiškuosius išteklius sumažindamos sveikatos priežiūros paslaugų poreikį ir sustabdydamos augančias socialines išlaidas bei taip kurdamos Europos visuomenės gerovę.

3. 2014–2020 m. ES darbuotojų saugos ir sveikatos strateginės programos aplinkybės

3.1. Deramos ir strategiją „Europa 2020“ atitinkančios sveikatos ir saugos darbe sąlygos gali labai padėti siekti pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo. Europos Sąjungos strateginė programa ir reglamentai kartu su nacionalinėmis strategijomis ir taisyklėmis yra darbuotojų sveikatos ir saugos užtikrinimo garantas. EESRK apgailestauja, kad komunikatas paskelbtas pavėluotai ir kad jame neatsižvelgiama į Darbuotojų saugos ir sveikatos patariamąjį komitetą, kuris ES atstovauja trišaliams įvairiems interesams, vieningai priimtoje nuomonėje pateiktus pasiūlymus.

3.2. EESRK pažymi, kad Komisija savo komunikate neplanuoja panaikinti kliūtis teisės aktams, visų pirma susijusiems su raumenų ir kaulų sistemos sutrikimais, ir persvarstyti direktyvą dėl darbuotojų apsaugos nuo kancerogeninių medžiagų. EESRK taip pat pabrėžia, kad komunikate nedaroma jokių nuorodų į teisinės sistemos, susijusios su pokyčių numatymu, sukūrimą; ši klausimą jau iškėlė ir Europos Parlamentas. EESRK ragina Komisiją kuo skubiau spręsti šiuos klausimus.

3.3. Komitetas labai džiaugėsi anksčiau ES užsibrėžtu tikslu nelaimingų atsitikimų darbe skaičių sumažinti 25 %⁽²⁾, tačiau apgailestauja, kad šis tikslas nenustatytas skaičiais 2014–2020 m. laikotarpiui. EESRK taip pat buvo kritiškai įvertinęs tai, kad panašaus tikslo neužsibrėžta siekiant sumažinti profesinių ligų skaičių; šis tikslas neminimas ir svarstomame komunikate, todėl taip pat nusipelno kritikos. Jo nuomone, svarbiausia parengti statistines ES lygmens priemones, kurios leistų įvertinti nelaimingų atsitikimų darbe, profesinių ligų ir įvairios patiriamos profesinės rizikos mastą.

3.4. Socialiniai partneriai ir apskritai visuomenė plačiai pripažįsta, kad būtina geriau įgyvendinti Europos ir nacionalinius standartus ir reglamentus. EESRK laikosi nuomonės, kad svarbiausia gerinti labai mažų įmonių ir MVĮ gebėjimus įgyvendinti veiksmingas ir efektyvias rizikos prevencijos priemones, kad būtų galima laikytis teisės aktų. Tai prioritetiniai veiksmai, kuriuos turi remti viešoji politika, užtikrinanti didesnes paskatas, pagalbą ir specialiai pritaikytas technines konsultacijas.

3.5. Technologinės inovacijos ir nauji darbo organizavimo būdai, visų pirma naujos netipinio darbo galimybės, sukuria naujas situacijas, lemiančias naujus iššūkius ir riziką, kurie nebuvo tinkamai nustatyti. Nustatyti šią riziką ir jai užkirsti kelią bei apibrėžti žinomas ir naujas profesines ligas yra neatidėliotinos užduotys. Nepaprastai svarbu ir skubu rasti sprendimus atnaujinant esamus teisės aktus ar parengiant naujus, su nustatyta rizika susijusioms problemoms spręsti pritaikytus teisės aktus.

3.6. Pasiekta pažanga ilginant gyvenimo trukmę keičia Europos gyventojų demografinę struktūrą, bet tai nereiškia, kad ilgėja žmonių sveiko gyvenimo trukmė. Darbo sąlygos daro labai didelį poveikį sveikatos problemoms, kurių su amžiumi daugėja; tai visų pirma susiję su tuo, kad tam tikrai profesinei rizikai būdingas kumuliacinis poveikis. Geresnė prevencija nuo pat profesinės veiklos pradžios, visos darbuotojo karjeros metu, padeda įveikti demografinių pokyčių keliamas problemas. Be to, svarbu finansuoti mokslinius tyrimus nacionaliniu ir Europos lygmeniu, kad būtų galima nustatyti pagrindines problemas šioje srityje.

3.7. EESRK pažymi, kad darbuotojų nesaugumas ir netipinės darbo formos pablogino padėtį ES ir kad dėl ekonomikos krizės kai kurioms valstybėms narėms ir kai kurioms socialiai neatsakingoms įmonėms teko labai apriboti su sveikata ir sauga darbe susijusią veiklą. Tokia padėtis yra nepriimtina.

3.8. Antra vertus, reikėtų pabrėžti, kad kai kurios įmonės, savanoriškai ir viršydamos savo teisinius įsipareigojimus, bet siekdamos darbuotojų sveikatos, saugos ir gerovės, ėmėsi priemonių ir veiksmų. Komisija ir valstybės narės turėtų pripažinti ir paremti šių įmonių socialinį atsakingumą, kadangi jis padeda visoje Europoje veikiančiose įmonėse propaguoti socialinės atsakomybės ir atsakomybės už aplinką kultūrą.

⁽²⁾ Žr. OL C 224, 2008 8 30, p. 88-94.

3.9. Europos Sąjunga nuolat susiduria su ekonomikos sąstingio ir didelio nedarbo problemomis. Nedarbas yra ypatingas profesinės sveikatos aspektas, kadangi tam tikrais atvejais jis yra siejamas su psichikos ligomis. Panašiai ir nedeklaruojamo darbo rinkoje dirbantys žmonės patiria didesnę riziką ir dažniau nukentia nuo nelaimingų atsitikimų darbe. EESRK yra įsitikinęs, kad be struktūrinių investicijų tvariam ekonomikos augimui, kokybiškų darbo vietų kūrimui ir socialinei sanglaudai, labai svarbu gerinti gyvenimo sąlygas, visų pirma sveikatą ir saugą darbe.

4. Bendrosios pastabos

4.1. Siekiant tvaraus ekonomikos augimo labai svarbu parengti išsamią darbuotojų sveikatos ir saugos darbe programą ir veiksmingai ją taikyti visoje Europos Sąjungoje. Dauguma ES surengtų viešų konsultacijų⁽³⁾ dalyvių (93 % respondentų) patvirtino, kad būtina toliau dėti pastangas ir užtikrinti koordinavimą Europos lygmeniu ir pritarė tikslui išlaikyti aukštą sveikatos ir saugos darbe principų laikymosi lygį neatsižvelgiant į įmonės dydį.

4.2. Nors pastaraisiais metais daugelyje valstybių narių užfiksuota pažanga, visų pirma sumažėjo nelaimingų atsitikimų darbe skaičius, iš dalies galbūt ir todėl, kad sumažėjo darbuotojų skaičius, prevencijos kultūra dar nėra paplitusi Europos Sąjungoje, MVĮ susiduria su sunkumais dėl išteklių ir gebėjimų stygiaus, kuriuos galima įveikti tik viešosioms įstaigoms imantis veiksmų informacijos, mokymo, techninės paramos ir konsultavimo paslaugų srityse. Šiuos valdžios institucijų veiksmus reikės pritaikyti įvairių veiklos sektorių poreikiams ir jie turės būti parengti konkrečiai kiekvienam šių sektorių.

4.3. Darbuotojų atstovų dalyvavimas įmonėse ir darbo vietose sprendžiant profesinės rizikos klausimą yra būtina socialinio dialogo sąlyga. Finansinę paramą įmonėms galima skirti tik tuo atveju, jei jos laikosi sveikatos ir saugos darbe standartų. Įvairių Europos šalių patirtis rodo paritetinių susitarimų svarbą, kadangi jie padeda kurti regioninio ar sektorinio atstovavimo formas ir skatina socialinį dialogą ir prevenciją.

4.4. Yra spragų koordinuojant įvairių valstybės tarnybų darbą sveikatos ir saugos darbe klausimais. Konstatuojama, kad nepakankamai veiksmingai ir (arba) nepakankamai gerai naudojamos socialinių partnerių dalyvavimo mechanizmais visais derybų etapais ir sudarant konkrečius sektorių susitarimus; šiuos aspektus reikėtų tobulinti. Reguliariesnis sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių tarnybų ir prevencijos darbo vietoje tarnybų bendradarbiavimas padeda gerinti prevenciją ir sudaro palankesnes sąlygas profesinėms ligoms aptikti. Valstybėse narėse reikėtų įsteigti vieno langelio principu veikiančius informacinius punktus, kurie padėtų valdžios institucijoms palaikyti ryšius su MVĮ.

4.5. Dėl patiriamų biudžeto sunkumų valstybės narės sumažino žmogiškuosius ir finansinius išteklius už sveikatą ir saugą darbe atsakingoms institucijoms ir įstaigoms, visų pirma darbo inspekcijoms, kuriose labai apribota kontrolės, paramos ir įmonių konsultavimo veikla. EESRK ragina keisti šią visiškai nepriimtina padėtį, juo labiau, kad atsiranda vis daugiau naujų didelės rizikos rūšių ir blogėja gyvenimo ir darbuotojų saugos sąlygos (iš dalies dėl nedarbo ir nesaugumo darbo vietoje auga psichologinė ir socialinė rizika).

4.6. Valstybės narės turėtų skatinti ir remti derybas ir kolektyvines sutartis ir taip užtikrinti svarbų ir efektyvų socialinių partnerių vaidmenį rengiant ir įgyvendinant sveikatos ir saugos darbe politiką ir propaguojant saugią ir sveiką aplinką darbo vietoje.

4.7. EESRK apgailestauja, kad nedidelė pažanga pasiekta su sveikata ir sauga susijusių Europos statistinių duomenų srityje ir pabrėžia, kad būtina skubiai nustatyti apibrėžtis ir Europos lygmeniu sukurti vienodas pripažinimo ir pranešimo sistemas.

4.8. EESRK pritaria Komisijai, kad įtraukus socialinius partnerius visais lygmenimis, užtikrinamas veiksmingas ir efektyvus sveikatos ir saugos darbe politikos ir strategijų rengimas ir įgyvendinimas. Šiuo požiūriu svarbiausias vaidmuo turėtų tekti Trišaliam darbuotojų sveikatos ir saugos patariamajam komitetui ir Europos socialinio dialogo struktūroms. Komisija, užsibrėždama prioritetus, turės labiau atsižvelgti į minėto komiteto pasiūlymus, kurie dažnai priimami vieningai.

⁽³⁾ „Viešos konsultacijos dėl naujos ES saugos ir sveikatos darbe politikos programos“, Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties GD, 2014 m. birželio mėn.

4.9. Vykdam socialinį dialogą sudarytų preliminarųjų sutarčių klausimu EESRK ragina Komisiją nedelsiant išnagrinėti, ar užtikrinta jų atitiktis Bendrijos teisei ir reprezentatyvumas ir dėl šios priežasties išsipareigoti imtis reikiamų priemonių, kad šių sutarčių būtų laikomasi.

4.10. EESRK rekomenduoja valstybėms narėms naudotis Europos socialiniu fondu, struktūriniais ir investiciniais fondais (ESIF) su sveikata ir sauga darbe susijusiais veiklais finansuoti.

4.11. EESRK pritaria Komisijai, kad būtina geriau išnaudoti sveikatos ir saugos darbe politikos bei kitų viešosios politikos sričių sinergijas. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad daugelis valstybių narių šioje srityje padarė tik nedidelę pažangą.

5. Konkrečios pastabos

5.1. Nacionalinės strategijos, teisės aktų vykdymas ir stebėseną

5.1.1. EESRK pritaria Komisijos nuostatai, kad valstybės narės, bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais ir atsižvelgdamos į naują ES strateginę programą, turi peržiūrėti nacionalines strategijas. Vis dėlto jis rekomenduoja atlikti išsamų ankstesnių nacionalinių strategijų poveikio vertinimą. Visoms valstybėms narėms turi būti svarbiausia, kad socialiniai partneriai prisiimtų atsakomybę už šią 2014–2020 m. strategiją. Reikės nustatyti vienodus rodiklius ir kriterijus, kuriais remiantis bus galima reguliariai tikrinti šios atsakomybės lygį ir užtikrinti stebėseną ir vertinimą.

5.1.2. EESRK pritaria Komisijai, kad valstybės narės, bendradarbiaudamos su Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūra (ES-OSHA), turi sukurti sveikatos ir saugos darbe duomenų bazę ir reguliariai (bent du kartus per metus) rengti ES-OSHA, Darbuotojų sveikatos ir saugos patarimojo komiteto (DSSPK) ir Vyresniųjų darbo inspektorių komiteto (VDIK) atstovų susitikimus.

5.1.3. MVĮ skiriama finansinė ir techninė parama internetinei rizikos vertinimo priemonei (OiRA) ar kitoms informacinėmis technologijomis grindžiamoms priemonėms valstybėse narėse įgyvendinti turėtų būti laikoma esminės svarbos ir sutelkta į prioritetinius sektorius. Europos darbuotojų saugos ir sveikatos agentūrai reikės skirti daugiau finansinių ir žmogiškųjų išteklių, kad ji galėtų atlikti pagrindinį vaidmenį. EESRK apgailestauja, kad valstybės narės labai mažai naudojosi ESF švietimo ir mokymo veiklais finansuoti.

5.1.4. Identifikuojant gerąją praktiką ir konkrečias gaires MVĮ, reikia atsižvelgti į ypatingą kiekvieno sektoriaus padėtį ir ekonominės veiklos pobūdį; ES-OSHA taip pat turi aktyviau imtis veiksmų šiose srityse ir propaguoti prevencijos kultūrą.

5.1.5. Įvairių valstybių narių įmonėse reikia gerinti darbo inspekcijos veiklos sąlygas, visų pirma informavimo, konsultavimo, atsirandančios rizikos, veiksmingo teisės aktų įgyvendinimo srityse ir nustatant nedeklaruojamo darbo atvejus bei atgrasant nuo jo. Šiuo tikslu būtina darbo inspekcijoms skirti daugiau išteklių ir galių.

5.1.6. EESRK pritaria darbo inspektorių mainų ir (arba) mokymų programos vertinimui ir priemonėms, skirtoms stiprinti Vyresniųjų darbo inspektorių komiteto (VDIK) tarnybų bendradarbiavimą.

5.1.7. EESRK taip pat pritaria VDIK pasiūlymui, kad sveikatos ir saugos darbe klausimai, ypač raumenų ir kaulų sistemos sutrikimai, ilgo latentinio periodo ligos (profesiniai vėžio susirgimai ir lėtinės ligos, tokios kaip profesinės plaučių ligos), tinkamas REACH reglamento įgyvendinimas ir su darbu susijusi psichologinė bei socialinė rizika⁽⁴⁾ būtų laikomi strateginiais ES prioritetais. Taip pat reikėtų gerinti MVĮ gebėjimus sveikatos ir saugos darbe srityse, jas skatinti geriau tenkinti reikalavimus, joms teikti prieinamą ir atnaujinamą informaciją bei rekomendacijas ir užtikrinti, kad didžiosios įmonės prisiimtų atsakomybę gerinti MVĮ, su kuriomis jos dirba, veiklos rezultatus.

⁽⁴⁾ 2013–2020 m. strateginiai ES prioritetai, dok. Nr. 2091_FR, 2012 m. vasario mėn.

5.2. Teisėkūros supaprastinimas

5.2.1. EESRK laikosi nuomonės, kad dėl galimo galiojančių teisės aktų supaprastinimo jokia būdu neturėtų sumažėti dabartiniai sveikatos ir saugos darbe lygiai ir sustoti nuolatinis darbuotojų sąlygų gerinimas Europoje. ES surengtos viešos konsultacijos parodė, kad labai skiriasi socialinių partnerių nuomonės dėl galiojančių teisės aktų supaprastinimo įvedant naują Europos lygmens politinę priemonę: 73,4 % darbuotojų organizacijų ir tik 4,3 % darbdavių organizacijų išreiškė nepritarimą šiam supaprastinimui ⁽⁵⁾. Iš visų respondentų (523) 40,5 % pritarė supaprastinimui, 46,1 % nepritarė, o 13,4 % nepareikšė nuomonės šiuo klausimu. Vis dėlto EESRK laikosi nuomonės, kad būtų galima sumažinti tam tikrą įmonėms tenkančią administracinę naštą, nepabloginant darbuotojų sveikatos ir saugos sąlygų.

5.2.2. Reikia pabrėžti, kad Europos įmonių apklausos dėl naujos ir atsirandančios rizikos (ESENER) duomenimis, pagrindinės priežastys, dėl kurių įmonės imasi veiksmų sveikatos ir saugos darbe srityje yra „teisinių išipareigojimų laikymasis“ (90 %), „darbuotojų spaudimas“ (76 %) ir „darbo inspekcijos spaudimas“ (60 %), taigi, jausdamos didelį spaudimą. Vis dėlto ši apklausa parodė, kad tik 37 % įmonių, reguliariai nevykdančių saugos kontrolės, nurodė, kad šių veiksmų nesiima „dėl labai sudėtingų teisinių išipareigojimų“.

5.2.3. EESRK rekomenduoja ieškoti galimybių supaprastinti ar sumažinti įmonėms tenkančią nereikalingą administracinę naštą atlikus galiojančių teisės aktų analizę ir visais lygmenimis surengus plačias diskusijas ir derybas su socialiniais partneriais. EESRK atkreipia dėmesį į Sutarties 153 straipsnį, kuriame numatyta, kad Europos Sąjungos teisės aktais nustatomos būtinausios sąlygos ir leidžiama valstybėms narėms toliau taikyti ar priimti savo taisykles geresnei darbuotojų apsaugai užtikrinti. Ši nuostata padeda siekti pažangos ir leidžia „užbėgti už akių“ ES iniciatyvoms, kaip buvo daugelyje valstybių narių priėmus sprendimą uždrausti asbestą prieš Komisijai priimant sprendimą šiuo klausimu.

5.3. Nauja ir atsirandanti rizika.

5.3.1. Būtina gilinti mokslines žinias naujos rizikos srityje siekiant užkirsti kelią su darbu susijusioms ir profesinėms ligoms ir sutelkiant pastangas ES lygmeniu. Būtina labiau koordinuoti įvairių Europos ir nacionalinių institucijų darbą ir užtikrinti didesnę jų sąveiką siekiant rasti tinkamų būdų strategijoms ir teisėkūros priemonėms parengti, kurios padėtų spręsti su nauja ir atsirandančia rizika susijusias problemas. Kalbant apie esamas institucijas, EESRK nemato būtinybės steigti naują nepriklausomą mokslinių konsultacijų instituciją.

5.3.2. EESRK ne kartą pabrėžė, kad reikia užtikrinti geresnes sveikatos ir saugos darbe sąlygas konkrečioms darbuotojų kategorijoms (jaunimui, moterims, vyresnio amžiaus darbuotojams, migrantams, pagal netipines darbo sutartis dirbantiems darbuotojams ir neįgaliems darbuotojams) ir spręsti naujas problemas, kylančias dėl permainų organizuojant darbą (visų pirma tai stresas ir psichinės sveikatos problemos darbe); šias problemas visiškai pripažįsta valstybės narės, socialiniai partneriai ir visuomenė. EESRK laikosi nuomonės, kad šias problemas būtina spręsti, nes jų tik daugėja ir jos turi savo ekonominę ir socialinę kainą. Komitetas pabrėžia, kad lyčių aspektas leidžia sveikatos darbe politiką derinti su pažanga, daroma lyčių lygybės srityje.

5.4. Statistiniai duomenys

5.4.1. Didžiulės spragos patikimų ir Europos lygmeniu palyginamų bei reikiamu metu pateikiamų statistinių duomenų srityje yra viena didžiausių sveikatos ir saugos darbe politikos problemų. Reikia keisti šią apgailėtiną padėtį, kuri dėl nesuprantamų priežasčių taip tęsiasi jau daugelį metų. EESRK pritaria Komisijos veiksams, skirtiems spręsti šiuos sunkumus, kuriems Komisija ir valstybės narės turėtų teikti didelę svarbą, kadangi jos gali, jeigu to pageidauja, parengti išsamesnius, nacionalinę padėtį atitinkančius statistinius duomenis. Bendradarbiavimas su PSO dėl duomenų, susijusių su tarptautiniu ICD-10 ligų klasifikavimu, platesnio taikymo leistų naudotis sveikatos priežiūros duomenų bazėmis, o tai padėtų greičiau ir veiksmingiau rinkti duomenis.

5.4.2. EESRK apgailestauja, kad nustota tvarkyti Europos statistinius duomenis dėl profesinių ligų ir ragina vėl imtis statistinių tyrimų dėl darbo su kancerogeninėmis medžiagomis, kaip tai buvo daroma praėjusio amžiaus dešimtajame dešimtmetyje įgyvendinant CAREX projektą. EESRK palankiai vertina Komisijos neseniai dėtą pastangą sukurti duomenų bazę ir parengti modelį, kuris leistų įvertinti į sąrašą įtrauktų pavojingų cheminių medžiagų daromą profesinį poveikį ES valstybėse narėse ir ELPA/EEE šalyse (HAZCHEM projektas).

⁽⁵⁾ Viešos konsultacijos dėl naujos ES saugos ir sveikatos darbe politikos programos, 2014 m. birželio mėn.

5.5. Bendradarbiavimas su tarptautinėmis institucijomis

5.5.1. EESRK mano, kad reikėtų daugiau dėmesio skirti glaudesniai bendradarbiavimui su tarptautinėmis organizacijomis, ypač TDO, PSO ir EBPO, kad būtų galima sumažinti nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų skaičių visame pasaulyje.

5.5.2. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti pasaulio tiekimo grandinėse nustatomoms spragoms sveikatos ir saugos darbe požiūriu ir tokiu būdu padėti užtikrinti saugesnes darbo vietas ne tik Europoje, bet ir visuose žemynuose. Reikėtų apsvarstyti galimybę šį klausimą įtraukti į ES sudaromus susitarimus, kad būtų galima užtikrinti, jog ES partneriai įgyvendins TDO konvencijas ir rekomendacijas. EESRK primena savo ankstesnes nuomones dėl asbesto ir prašo Komisijos priimti konkrečią poziciją siekiant uždrausti asbesto naudojimą visame pasaulyje.

5.5.3. EESRK rekomenduoja valstybėms narėms taikyti tarptautinius standartus ir konvencijas, o Komisijos prašo reguliariai rengti ataskaitas dėl faktinio jų taikymo valstybėse narėse.

Bruselis, 2014 m. gruodžio 11 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

PRIEDAS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonės

Toliau pateikiami diskusijų metu atmesti pakeitimai, už kuriuos buvo atiduota ne mažiau kaip 1/4 balsų:

1.8 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„EESRK mano, kad darbuotojų ir visų socialinių partnerių dalyvavimas visais lygmenimis ir darbo vietoje turi lemiamos reikšmės šios strategijos įgyvendinimui. Jis ragina Komisiją aktyviau diskutuoti ir konsultuotis su socialiniais partneriais ir parengti bendrų veiksmų. Valstybėms narėms ~~turėtų~~ reikės skatinti darbdavių ir darbuotojų atstovų socialinį dialogą sveikatos ir saugos klausimais ir kolektyvines sutartis.“

Balsavimo rezultatai:

Už: 66
Prieš: 143
Susilaikė: 17

3.2 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„EESRK pažymi, kad Komisija savo komunikate neplanuoja panaikinti kliūtis teisės aktams, visų pirma susijusiems su raumenų ir kaulų sistemos sutrikimais, ir persvarstyti direktyvą dėl darbuotojų apsaugos nuo kancerogeninių medžiagų. EESRK taip pat pabrėžia, kad komunikate nedaroma jokių nuorodų į teisinės sistemos, susijusios su pokyčių numatymu, sukūrimą; šį klausimą jau iškėlė ir Europos Parlamentas. EESRK ragina Komisiją kuo skubiau spręsti šiuos klausimus.“

Balsavimo rezultatai:

Už: 60
Prieš: 141
Susilaikė: 13

3.5 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Technologinės inovacijos ir nauji darbo organizavimo būdai, visų pirma naujos netipinio darbo galimybės, sukuria naujas situacijas, kurios kartais gali lemti naujus iššūkius ir tam tikrą riziką, kurie nebuvo tinkamai nustatyti. Nustatyti šią riziką ir jai užkirsti kelią bei apibrėžti žinomas ir naujas profesines ligas yra neatidėliotinos užduotys. Nepaprastai svarbu ir skubu rasti esamų teisės aktų atnaujinimo sprendimus atnaujinant esamus teisės aktus ar parengiant parengti naujus, su nustatyta rizika susijusioms problemoms spręsti pritaikytus teisės aktus.“

Balsavimo rezultatai:

Už: 77
Prieš: 140
Susilaikė: 10

3.9 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Europos Sąjunga nuolat susiduria su ekonomikos sąstingio ir didelio nedarbo problemomis. Nedarbas yra ypatingas profesinės sveikatos aspektas, kadangi tam tikrais atvejais jis yra siejamas su psichikos ligomis. Panašiai ir nedeclaruojamo darbo rinkoje dirbantys žmonės ~~tam tikrais atvejais~~ taip pat gali patirti didesnę riziką ir dažniau nukentėti nuo nelaimingų atsitikimų darbe. EESRK yra įsitikinęs, kad, be struktūrinių investicijų tvariam ekonomikos augimui, kokybiškų darbo vietų kūrimui ir socialinei sanglaudai, labai svarbu gerinti gyvenimo sąlygas, visų pirma sveikatą ir saugą darbe.“

Balsavimo rezultatai:

Už: 62
Prieš: 145
Susilaikė: 10

4.6 punktas

Iš dalies pakeisti taip:

„Valstybės narės turėtų skatinti ir remti ~~darbdavių ir darbuotojų atstovų socialinį dialogą derybas ir kolektyvines sutartis~~ ir taip užtikrinti svarbų ir efektyvų socialinių partnerių vaidmenį rengiant ir įgyvendinant sveikatos ir saugos darbe politiką ir propaguojant saugią ir sveiką aplinką darbo vietoje.“

Balsavimo rezultatai:

Už: 66
Prieš: 141
Susilaikė: 17
